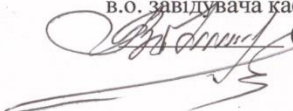

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ Й ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри української
філології та журналістики
протокол від 03.09.2020 р. № 2
в.о. завідувача кафедри
 (проф. Володимир ОЛЕКСЕНКО)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ/ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

ГЕНДЕРНА ЛІНГВІСТИКА

Освітньо-професійна програма «Філологія (Українська мова та література)»
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація Українська мова та література
Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Херсон 2020

Назва навчальної дисципліни/освітньої компоненти	Гендерна лінгвістика
Викладач (і)	Світлана Климович (Svitlana Klymovych), кандидат філологічних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри української філології та журналістики Науковий профіль: https://scholar.google.com.ua/citations?user=_qXT_VwAAAAJ&hl=uk&oi=ao
Посилання на сайт	http://ksuonline.kspu.edu/course/view.php?id=2811&notifyeditingon=1 http://www.kspu.edu/About/Faculty/IUkrForeignPhilology/IPhilologyJournalizm/Eduprograms/035mag.aspx
Контактний телефон	0506886340
Е-mail викладача	svitlanaklymovych@ukr.net
Графік консультацій	Понеділок, 14.00 –15.00 (кафедра) або в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю)

1. Анотація курсу: гендерний дисбаланс, який спостерігаємо в українському суспільстві, незважаючи на численні спроби його подолати, та відсутність системності в конструюванні гендерного наукового тезаурусу в галузі лінгвістики, актуалізує вітчизняні лінгвістичні гендерні дослідження – відносно нову ланку у сфері гуманітарного знання. Гендерна лінгвістика покликана визначити специфіку відображення гендеру в мові, особливості чоловічого та жіночого мовлення, визначити гендерну ідентичність представників обох статей та специфіку її репрезентації у мові.

2. Мета та завдання курсу

Мета курсу – узагальнення інформації з гендерної проблематики; опрацювання загальнонаукових питань статусу гендеру, його соціокультурної природи; аналіз проявів мовного андроцентризму; визначення способів творення фемінітивів в українській мові та вироблення адекватного сучасного жіночого назовництва.

До основних завдань курсу можна віднести такі: характеристика ключових понять гендерної лінгвістики «гендер», «андроцентризм мови», «гендерний стереотип», «гендерна роль», «гендерно марковані одиниці», «мовний сексизм»; установлення засобів та способів мовної ідентифікації жінки; визначення гендерних стереотипів у структурі мовної свідомості українців; аналіз вербалізації мовних портретів чоловіків і жінок у сучасному українському художньому та публіцистичному дискурсі; розкриття особливостей вербальної та невербальної комунікативної поведінки чоловіків і жінок; дослідження лексичної презентації фемінного й маскулінного в українських пареміях і фразеологізмах.

3. Програмні компетентності та результати навчання

Після успішного завершення дисципліни здобувач формуватиме такі програмні компетентності та результати навчання:

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Фахові компетентності:

ФК 3. Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки.

ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК 6. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

Програмні результати навчання:

ПРН-4 Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН-5 Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.

ПРН-10 Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів української мови та літератури.

ПРН-15 Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

4.Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Кількість кредитів/годин	Лекції (год.)	Практичні заняття (год.)	Самостійна робота (год.)
3/ 90	16	14	60

5. Ознаки курсу

Рік викладання	Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова компонента
1	II	035 Філологія (Українська мова та література)	1	вибіркова компонента

6.Технічне й програмне забезпечення/обладнання

Мультимедійний комплекс: Ноутбук Lenovo IP 110-151-BR

Проектор Benq MS 527 з екраном GrandView на тринозі

Акустична система 2.0 Edifier R18 black

Мультимедійний комплекс:

Ноутбук ASUS x 502 CA (x 502 CA - XXOOSS) white

Проектор Optoma S 310

Екран Brateck PSDC 72 мобільний 72 (4: 3) 145 x 10

Акустична система ACME by krator» Multimedia speaker Model:SS111W (2x2,5 Вт)

Відкритий доступ до електронного архіву-репозитарію ХДУ: eKhSUIR.kspu.edu

7. Політика курсу

Курс викладається українською мовою. Відвідування занять (очне або дистанційне) з дисципліни **«Гендерна лінгвістика»** є обов'язковим. Винятки можливі лише для студентів із обмеженими можливостями з поважних причин. Пропущені заняття або контрольні заходи (з поважної причини) мають бути відпрацьованими в позаурочний час, у консультативні години.

Високо цінується академічна доброчесність. Порушення академічної доброчесності є серйозним проступком, який може призвести до несправедливого перерозподілу оцінок і, як наслідок, загального рейтингу студентів.

Під час занять або поза ними студент має демонструвати повагу та толерантність по відношенню до всіх учасників освітнього процесу (здобувачі, викладачі, допоміжний персонал). Студенти повинні дотримуватися правил внутрішнього розпорядку ХДУ, усіх положень нормативних документів щодо організації навчального процесу у ЗВО.

8. Схема курсу

Тиждень	Тема, план	Форма навч. заняття	Список рекомендованих джерел	Завдання	Макс. кількість балів
Модуль 1. Актуальні проблеми сучасної української гендерної лінгвістики					
Тиждень 1, 2	Тема 1 Гендерні дослідження на сучасному етапі: філософія, проблематика, методологія План 1. Гендерні дослідження на сучасному етапі: філософія, проблематика, методологія. 2. Міждисциплінарний характер гендерних лінгвістичних досліджень. 3. Лінгвістичні напрями гендерних досліджень 4. 4. Лінгвогендерологічні терміни й поняття: <i>гендерний стереотип, гендерна роль, гендерна метафора, гендерно марковані одиниці, мовний сексизм.</i>	лекції 2 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 10 год.	2, 4, 5, 15, 16, 17, 18, 22, 24, 25	1. Опрацюйте статтю: Левченко О. Лінгвістичні дослідження гендеру в Україні. Людина. Комп'ютер. Комунікація : збірник наукових праць. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. С. 74–83. – 6 б. 2. Дайте письмову відповідь на питання: У чому, на вашу думку, полягає вплив соціолінгвістики й психолінгвістики на дослідження жіночого й чоловічого мовлення? – 4 б.	2 б. конспект лекції 4 б. усна відповідь на практичному занятті 10 б. самостійна робота Макс. кіл. 16 б.

Тижень 3, 4	Тема 2 Гендерна асиметрія мови План 1. Визначення та ознаки андроцентризму з погляду феміністської лінгвістики. 2. Мовний андроцентризм на лексичному, фразеологічному та граматичному рівнях. 3. Сучасні стратегії нейтралізації та фемінізації мови. 4. Вироблення адекватного сучасного жіночого назовництва.	лекції 2 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 10 год.	1, 3, 5, 8, 11, 16, 24	1. Доберіть самостійно приклади проявів мовного андроцентризму на лексичному, фразеологічному та граматичному рівнях. – 4 б. 2. Визначте, які стратегії нейтралізації чи фемінізації можна використати? – 4 б.	2 б. конспект лекції 4 б. усна відповідь на практичному занятті 8 б. самостійна робота Макс. кіл. 14 б.
-------------	--	---	-----------------------------------	---	--

Тижень 5, 6, 7	Тема 3 Засоби та способи мовної ідентифікації жінки План 1. Норми української літературної мови й фемінітиви. 2. Творення фемінітивів в українській мові та вироблення адекватного сучасного жіночого назовництва. 3. Уживання фемінітивів у ЗМІ та художній літературі. 4. Дослідження фемінітивів в українському мовознавстві. 5. Критичні зауваження щодо вживання фемінітивів.	лекції 4 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 10 год.	1, 4, 5, 9, 10, 14, 24	1. Доберіть приклади вживання фемінативів у ЗМІ та художній літературі (авторку чи автора обрати самостійно). – 4 б. 2. Підготуйтеся й візьміть участь у дебатах: <i>Фемінітиви в українській мові: необхідність чи надмірність?</i> – 6 б.	2 б. конспект лекції 2*2= 4 б. 4 б. усна відповідь на практичному занятті 10 б. самостійна робота Макс.кіл. 18 б.
----------------	---	---	---------------------------	--	--

Тижень 8, 9, 10	Тема 4 Гендерні стереотипи у структурі мовної свідомості українців План 1. Поняття гендерного стереотипу. 2. Гендерний вимір мовної свідомості. 3. Лінгвогендерологічні дослідження маскулінного і маскулінності. 4. Образна структура гендерно маркованих лексем.	лекції 2 год. практ. зан. 4 год. сам. роб. 10 год.	1, 4, 5, 12, 19, 20, 23, 24	1. Підготуйте презентацію з теми <i>«Нові гендерні стереотипи»</i> – 6 б. 2. Складіть асоціативний портрет чоловіка, українського чоловіка, чоловіка одруженого, батька, жінки, української жінки, дружини, матері (класифікаційні ознаки на вибір: «характеристика зовнішності», «фізичні характеристики», «біологічні характеристики», «внутрішні характеристики людини», «соціальні характеристики людини» тощо). – 4 б.	2 б. конспект лекції 2 = 2 б. 4 б. усна відповідь на практичному занятті 4*2= 8 б. 10 б. самостійна робота Макс.кіл. 20 б.
-----------------	--	---	--	--	---

Тижень 11, 12, 13	Тема 5 Стратегії вербальної та невербальної комунікативної поведінки чоловіків і жінок План 1. Гендерні характеристики комунікативної поведінки. Комунікативні стратегії жінок і чоловіків (короткий теоретичний огляд основних тенденцій). 2. Аспекти спілкування між жінками й чоловіками, пов'язані з мовним кодом (фонетика, морфологія, словотвір, лексика, фразеологія, синтаксис). 3. Засоби образності (метафора, порівняння). 4. Комунікативні стратегії чоловіків і жінок у вживанні ненормативної лексики. 5. Гендерні виміри невербальної комунікації.	лекції 4 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 10 год.	4, 6, 8, 9, 13, 19, 24	1. Представте типові стратегії й тактики ведення розмови, вибору тем спілкування та способів досягнення успіху в ньому жінок і чоловіків – 6 б. 2. Підготуйте презентацію на одну з тем: <i>«Невербальна семіотика гендеру»</i> – 4 б.	2 б. конспект лекції 2*2=4 б. 4 б. усна відповідь на практичному занятті 4 = 4 б. 10 б. самостійна робота Макс.кіл. 18 б.
-------------------	--	--	------------------------	---	---

Тиждень 14, 15	Тема 6 Пареміологія і фразеологія в системі гендерного аналізу План	лекції 2 год. практ. зан. 2 год. сам. роб. 10 год.	1, 4, 6, 9, 19, 20, 24	1. Визначте гендерні компоненти у структурі та семантиці паремій української мови. – 4 б. 2. Поекспериментуйте! Замініть у 10 фразеологізмах або прислів'ях іменники на позначення осіб жіночої статі на відповідні чоловічі й навпаки. Зробіть висновки, чи змінилося значення аналізованих одиниць. – 4 б.	2 б. конспект лекції 2 = 2 б. 4 б. усна відповідь на практичному занятті 4 = 4 б. 8 б. самостійна робота Макс.кіл. 14 б.
	1. Лексична презентація фемінного й маскулінного в українських пареміях.				
	2. Взаємозв'язок гендерних ролей і гендерних стереотипів у прислів'ях та приказках.				
	3. Об'єктивація гендерних стосунків у пареміях.				
	4. Гендерний компонент у структурі та семантиці фразеологічних одиниць української мови.				

9. Форма (метод) контрольного заходу та вимоги до оцінювання програмних результатів навчання

Шкала оцінювання у ХДУ за ЄКТС

Оцінка відповідає рівню сформованості загальних і фахових компетентностей та отриманих програмних результатів навчання здобувача освіти та визначається шкалою ЄКТС та національною системою оцінювання

Сума балів /Local grade	Оцінка ЄКТС		Оцінка за національною шкалою/National grade
90 – 100	A	Excellent	Відмінно
82-89	B	Good	Добре
74-81	C		

64-73	D	Satisfactory	Задовільно
60-63	E		
35-59	FX	Fail	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34	F		Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують здобувачі за результатами опанування навчальної дисципліни «Гендерна лінгвістика», формою семестрового контролю якої є залік

Модуль 1. Актуальні проблеми сучасної української гендерної лінгвістики

№	Види навчальної діяльності (робіт)	модуль 1	Сума балів
Обов'язкові види навчальної діяльності (робіт)			
1.	Аудиторна робота (заняття у дистанційному режимі)		
	- відвідання лекції (конспект або анотація лекції)	2 год. - 2 б.	16
	- усна (письмова) відповідь на практичному занятті	2 год. - 4 б.	28
2.	Самостійна робота	60 = 56 б.	56
3.	Разом балів		100
Вибіркові види діяльності (робіт)			
1.	-участь у наукових, науково-практичних конференціях, олімпіадах, конкурсах; - підготовка наукової статті, наукової роботи на конкурс; - неформальна та інформальна освіта здобувача		max 10

Здобувачі, які брали участь у науково-дослідній роботі (підготовка наукової статті, участь у науковій конференції, семінарі, конкурсах наукових робіт, предметних олімпіадах, неформальній та інформальній освіті), можуть отримати **бонусні (заохочувальні) бали – до 10 балів.**

Взаємозв'язок між програмними результатами навчання та обов'язковими видами навчальної діяльності (робіт)

Програмні результати навчання (ПРН)	Види робіт	Усне опитування (виступ, доповідь, участь у обговоренні)	Практичні (лабораторні, семінарські) роботи	Письмові роботи
ПРН-4 Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування/			+	+
ПРН 5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня.		+	+	+
ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів української мови та літератури.		+	+	+
ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.			+	+

10. Список рекомендованих джерел (наскрізна нумерація)

Основні

1. Архангельська А. М. Чоловік у слов'янських мовах. Рівне : РІС КСУ, 2007. 448 с.
2. Гендерна лінгвістика в Україні : історія, теоретичні засади, дискурсивна практика. Харків–Дрогобич, 2014. 470 с.

3. Говорун Т., Кікінежді О. Стать та сексуальність: психологічний ракурс. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 1999. 384с.
4. Основи теорії гендеру. Навчальний посібник. Київ : «К.І.С.», 2004. 536 с.
5. Ставицька Л.О. Гендерна лінгвістика : українська перспектива. *Українська мова*. 2004. № 3. С. 58–66.

Додаткові

6. Варикаша М. Гендерний дискурс : семіотичні аспекти. *Слово і час*. Київ. 2008. № 7. С. 83–89.
7. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики. Москва : Языки славянской культуры, 2001. 272 с.
8. Говорун Т.В., Кікінежді О.М. Гендерна психологія: Навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2004. 308 с.
9. Галустян Ю. М., Новицька В. П. Деякі аспекти гендерної ідентифікації та соціалізації особистості. *Український соціум*. 2004. № 1 (3). С. 7–13.
10. Климович С. М. Гендерно маркована лексика в медійних текстах бізнес-спрямування. *Proceedings of the III International scientific and practical conference «Scientific research priorities: theoretical and practical value»*, 27th-30th of November 2018, Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University, Nowy Sącz, Poland. С.121–122.
11. Маслова Ю. П. Сексизм у мові друкованих засобів інформації. *Українське мовознавство : Міжвідомчий науковий збірник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. Вип. 39/1. Київ, 2009. С. 289–293.
12. Маслова Ю. П. Моделювання гендерних стереотипів сучасної жінки та сучасного чоловіка на сторінках друкованих ЗМІ. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог : Вид-во НаУ «Острозька академія», 2010. Вип. 17. С. 275–285.
13. Маслова Ю. П. Чоловічі та жіночі особливості мовленнєвої діяльності у сучасному дискурсі (на прикладі друкованих ЗМІ). Київ, 2010. С. 176–179.
14. Пузиренко Я. До проблеми номінації осіб жіночої статі (гендерний аспект). *Наукові записки НаКМА*. Т.18. Київ, 2001. С. 36–42.
15. Ставицька Л. О. Сучасний стан лінгвогендерологічних досліджень в Україні. *Мовознавство*. 2008. № 2–3. С. 236–246.
16. Тараненко О. Принцип андроцентризму в системі мовних координат і сучасний гендерний рух. *Мовознавство*. 2005. № 1. С. 3–25.

- 17.Чуєшкова О. В. Термінологія гендерної лінгвістики як система. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Проблеми української термінології. 2018. № 890. С. 81–84.
- 18.Butler Judith. Undoing Gender. New York: Routledge, 2004. 273 p.
- 19.Tannen D. Du kannst mich einfach nicht verstehen. Warum Maenner und Fraue aneinander vorbeireden. Hamburg. 1991. 164 s.
- 20.Wierzbicka A. Understanding Cultures Throught Their Key Words (English, Russian, Polish, German, and Japanese). New York – Oxford.1997. 328 p.

WEB-ресурси

- 21.Григорів Н.М. Сучасні напрямки дослідження гендеру за допомогою аналізу структури мови. URL : <http://intkonf.org/grigoriv-nm-suchasni-napryamki-doslidzhennya-genderu-za-dopomogoyu-analizu-struktur-movi/>
- 22.Дожук М.П. Концепція гендеру та його відображення у сучасному мовознавстві: понятійний аспект. URL : http://www.confcontact.com/2009fil/7_dozhuk.htm
- 23.Мельник Ю.П. Об'єктивація гендерних стереотипів у сучасній лінгвістичній науці. URL : http://www.nbuu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VZhDU/2009_45/23_45.pdf
- 24.Словник гендерних термінів / Укладач З. В. Шевченко. URL : <http://a-z-gender.net/ua/gendernij-stereotip.html>
- 25.Ставицька Л.О. Актуальні проблеми сучасної української гендерної лінгвістики. URL : <http://linguistics.kava.kiev.ua/seminar>